

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

**ТРАНСФОРМАЦІЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ:
ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ**

**МАТЕРІАЛИ
І всеукраїнської науково-практичної конференції**

21 лютого 2024 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024

УДК 341.3:32(477)(082)
Т 65

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 27 березня 2024 року)*

Т 65 Трансформація правової системи України: виклики сучасності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 21 лютого 2024 р. / за заг. ред. П. В. Горінова, С. І. Москаленка, Н. В. Сухицької. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 404 с.

Збірник містить матеріали тез учасників I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація правової системи України: виклики сучасності», що присвячуються вирішенню актуальних питань захисту прав людини з врахуванням соціально-гуманітарних і філософських аспектів.

Збірник призначено для науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, студентів закладів вищої освіти, фахівців-практиків.

УДК 341.3:32(477)(082)

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-Vn-pk_NNIPiP_2024

© Автори публікацій, 2024

© ННПіП УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

Маріуполь, «Азовсталь», Оленівка, Запорізька АЕС, ракетні удари по цивільній інфраструктурі, депортація дітей засуджуються міжнародною спільнотою, збільшується підтримка України, посилюється санкційний режим, а також розробляються механізми притягнення до відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності на всіх рівнях із вимогою про невідворотне покарання.

Використані джерела:

1. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р.
2. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949 р.
3. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р.
4. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р.
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року.
7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III).
8. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України Наказ № 164 від 23.03.2017 р.

УДК 341.231.14

***Будусь О. І.,**
курсантка групи Ф4-101 факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ,
olgafash05@gmail.com;*

***Войціховський А. В.,**
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ,
voitsihovsky@gmail.com*

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

Становлення сучасного розуміння прав людини виявилось складним та тривалим процесом. У період первісної організації індивідів за принципами роду, племені та общини, створення правил поведінки стало ключовим для спрощення механізмів виживання. Цей процес породив перші норми моралі,

---

які пізніше були закріплені у спеціальних документах та указах, визнаючи їх як обов'язкові стандарти та правила. З розвитком держави ці норми моралі отримали статус юридичних норм і отримали назву «норми права», дотримання яких піддавалося суворому контролю з боку держави.

Один із ілюстративних прикладів такого юридичного регулювання можна знайти у Кодексі Хаммурапі, який був прийнятий у Вавилоні близько 1750 р. до н. е. Цей документ став першою компіляцією писаних правових норм, що регламентують різноманітні сфери суспільних відносин, включаючи цивільні, зобов'язальні, трудові, шлюбно-сімейні та кримінальні. Такі правові документи стали важливою основою для наступного розвитку системи прав людини [1, с. 70-73].

Філософи стоїцизму в античній Греції розглядали право як таке, що надається автоматично кожній людській істоті внаслідок того, що вона є людиною та наділена розумом. Однак в історичному контексті античної Греції та Риму, які функціонували як рабовласницькі держави, концепція універсальних і рівних прав людини залишалася недосяжною ідеєю.

Початок конкретного закріплення принципів прав людини в історії вважається прийняття англійської Великої хартії вольностей 1215 р. Цей юридичний документ став першим, в якому сформульовано основні принципи концепції прав людини і визначено фундамент для подальшого розвитку свободи та верховенства права. В хартії були виокремлені принципи, що гарантували основні права і свободи громадян, визначаючи, що жодна людина не може бути арештована, ув'язнена, втратити власність чи бути визнаною поза законом інакше, як за законним вироком і в межах закону країни. Цей документ також передбачав певні привілеї для двох станів суспільства того часу: лицарів, які воюють, і селян та міщан, які займаються працею [1, с. 179].

В епоху Нового часу були ухвалені ключові документи, що визначали права людини та закладали основи для розвитку правової держави. Так, у 1776 р. була прийнята Декларація незалежності США, що формулювала основні права людини, такі як право на життя, свободу і рівність в правах. Пізніше, у 1789 р., у Франції була проголошена Декларація прав людини і громадянина, що також закріплювала ці ключові принципи. Зазначені документи визнавали ідею правової держави, де основними поняттями були «гідність особистості», «права людини» і «свобода». Вони стали важливими кроками у формуванні принципів та цінностей, що лежать в основі сучасного розуміння прав людини та їх захисту в суспільстві [1, с. 315].

Потреба в створенні правової держави, що гарантує права і свободи людини, стала особливо очевидною в новітній історії ХХ століття, зокрема після Другої світової війни. У результаті цих подій, у 1945 р. було створено Організацію Об'єднаних Націй. Основним завданням ООН стало

підтримання та зміцнення миру і безпеки на міжнародному рівні, а також забезпечення всіх прав людини по всьому світу. Організація зобов'язалася виступати гарантом утвердження основних принципів справедливості, рівності та захисту прав кожної особи.

З метою досягнення цієї мети Організацією Об'єднаних Націй було прийнято ряд важливих міжнародно-правових актів, що визначають фундаментальні права і свободи людини. Зокрема, Загальна декларація прав людини 1948 р. [2], рекомендує всім державам інтегрувати ці норми у свою національну правову систему. Серед інших міжнародних документів у даній сфері слід зазначити Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. [3], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. [4] та ін. Протягом існування ООН було прийнято понад 70 міжнародних документів, спрямованих на захист прав людини. Додатковим підтвердженням гарантування реалізації прав людини служить заснування 10 грудня – Міжнародного дня прав людини.

Міжнародні угоди, такі як Загальна декларація прав людини 1948 р. [2], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [5] (прийнята Радою Європи) та інші міжнародні документи, охоплюють різноманітні права, які можуть бути систематизовані в декілька категорій. Наприклад, право на вираження особистої думки виступає як громадянське та політичне право одночасно. Це право виявляє важливий вплив на політичну участь та є однією з основних складових особистої свободи. Громадянські та політичні права визначають, що держава в певних випадках не може ухвалювати рішення без врахування громадської думки, оскільки це суттєво впливає на населення. Основні принципи цих прав полягають у забезпеченні особистої свободи та захисті особи від державного втручання. Нині ці права знайшли своє закріплення Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 р. [3], Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [5], а також в Європейській соціальній хартії 1996 р. [6] (прийнята Радою Європи).

Економічні, соціальні та культурні права ґрунтуються на ідеях рівності і забезпеченого доступу до основних послуг, можливостей, а також соціальних і економічних благ. Ці права виникли під впливом формування нового суспільного класу – робітничого класу або пролетаріату. З появою цього класу з'явилися нові вимоги та уявлення про гідне життя. Люди почали розуміти, що їхня гідність потребує більше, ніж просто невтручання держави, як це передбачено громадянськими і політичними правами. Вони прагнуть до розвитку, миру, безпечного оточення, участі у спільному культурному спадку людства, доступу до інформації та гуманітарної допомоги.

Враховуючи вищезазначене, можна відзначити, що концепції прав людини еволюціонують у ході часу та просторі. Нові права поступово

Наукова панель 6
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Гавронська Т. В.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ 164

Гамалюк Б. М., Гаркавенко А. О.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ДОКТРИНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ 167

Єрмоленко Б. М.

РОЗВИТОК КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ 171

Заворотченко Т. М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ Й ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 174

Мирончук К. Ю.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ 178

Подольак М. І., Кончаковська В. В.

ПРАВО НА ЖИТТЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 181

Скаб'як М. Б.

СВОБОДА СЛОВА І ДУМКИ: ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ В УКРАЇНІ 186

Наукова панель 7
**МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,
ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА**

Безпалюк І.

ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ. ПРИЧИНА ТА НАСЛІДКИ 190

Бондаренко С. Ю., Тронц В. М.

«BREXIT» ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ПРАВА ЄС:
УРОКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА МАЙБУТНЄ 194

Борозняк С. С.

ПРОБЛЕМАТИКА МГП В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ 198

Будусь О. І., Войціховський А. В.

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ 200

Наукове видання

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Матеріали
І всеукраїнської науково-практичної конференції
Київ, 21 лютого 2024 року

Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

Підписано до друку 27 березня 2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. ., Об.-вид. арк. .,
Наклад 300 прим. Зам №
Віддруковано з оригіналів

ВИДАВНИЦТВО

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7896 від 25.07.2023